

3. Гроф С. За пределами мозга. / С. Гроф. [Пер. англ. А. Андриановой и др.]; [под общей ред. А. Дегтярева]. Третье изд. – М.: Институт Трансперсональной Психологии, Издательство Института Психотерапии, 2000. – 504 с.
4. Загнітко А. П., Щукіна І. А. Великий тлумачний словник Сучасна українська мова від А до Я. / А. П. Загнітко, І. А. Щукіна – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2008 – 704 с.
5. Kuhn, T. The Structure of Scientific Revolutions. Chicago: University of Chicago Press, 1962.
6. Мулдашев З. Р. От кого мы произошли? / З. Р. Мулдашев. – М.: ПресЛТД, 1999 – 440 с.
7. Шипов Г. И. Теория физического вакуума. Новая парадигма. / Г. И. Шипов. – М: НТ-Центр, 1993. – 362 с.

LABENKO ALEXSANDR

Kirovohrad Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

**THE PROBLEM OF CHANGE THE SCIENTIFIC PARADIGM FOR TECHNIQUE TEACHING
OF THE COURSE «THE SOCIAL WORK IN THE FIELD OF LEISURE»**

The system of education have been transforming in Ukraine to a great extent for correlation with pedagogical processes that it have been in European Union. It is connected with development of the Bologna process.

Bay the way, the fact generally known is comprehend that the globalization applies on all socially-economical and cultural processes in Ukraine for certain presentation at the process their passing. As a matter of fact, globalization is the tendency to world covering, interactions and interrelations between various social phenomenon's.

The change of the scientific paradigm that it have been lying on the basis both the all Ukrainian pedagogical science and methodical science, is real way for going out from this situation. The contemporary modern technique teaching of the course «The social work in the field of leisure» from the Newton-cartesian to the Quantum-relativistic scientific paradigm. It is very importance. It is bound up with extending processes of the turbulence at the development such living natural system as student's collective (academic group). It is special important for organization of social work in the field of leisure.

That is why, the author of this paper make an attempt for the comparison of basic characteristics both scientific paradigms and draw a conclusion about more potential possibilities for transforms of the course «The social work in the field of leisure» has the Quantum-relativistic scientific paradigm.

Key words: *methodical science, scientific paradigm, Newton-cartesian scientific paradigm, Quantum-relativistic scientific paradigm, technique teaching of course «The social work in the field of leisure», technique teaching.*

ЛАБЕНКО АЛЕКСАНДР

Кировоградский государственный педагогический университет имени Владимира Винниченка

**ПРОБЛЕМА ИЗМЕНЕНИЯ НАУЧНОЙ ПАРАДИГМЫ В МЕТОДИКЕ
ПРЕПОДАВАНИЯ КУРСА «СОЦИАЛЬНАЯ РАБОТА В СФЕРЕ ДОСУГА»**

В статье автор делает попытку сравнить основные характеристики ньютоновско-картезианской и квантово-релятивистской научных парадигм для того, чтобы усовершенствовать учебный курс «Социальная работа в сфере отдыха». При этом, в ходе системного критического анализа он приходит к выводу о том, что потенциально большиими возможностями для модернизации данного учебного курса владеет квантово-релятивистская научная парадигма поскольку она отвечает демократической социальной структуре общества и системы образования.

Ключевые слова: *научная парадигма, ньютоновско-картезианская научная парадигма, квантово-релятивистская научная парадигма, методика преподавания курса «Социальная работа в сфере отдыха», методическая наука.*

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Лабенко Олександр Віталійович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри корекційної освіти та здоров'я людини Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Коло наукових інтересів: педагогіка, корекційна освіта, екологічна освіта.

УДК [111.852:159.9]:377.3:642.6

Мартиненко Людмила

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

**ЕСТЕТИКО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА
ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ**

У статті розкрито культуротворчу функцію освіти, яка передбачає формування у молоді як інтересу до широкої освіченості, так і високого естетико-культурного рівня особистості. Естетичний смак – одна з найважливіших характеристик особистого становлення кожної окремої людини і визначається як здатність особистості до індивідуального відбору естетичних цінностей, а тим самим і до саморозвитку. Враховуючи специфіку роботи у сфері обслуговування, професійна підготовка фахівців цієї галузі повинна орієнтуватися на формування творчого підходу до трудової діяльності, розвиток професійних комунікативних навичок, уміння переконувати партнера під час спілкування і формування вмінь орієнтуватися в культурологічній, художньо-естетичних і моральних ситуаціях, поводитись у житті відповідно до вимог суспільства, висунутих перед культурною, інтелектуальною і професійною особистістю.

Ключові слова: *сервіс, сфера обслуговування, освіта, професійна підготовка, педагогіка, естетика, психологія.*

Постановка проблеми. Специфіка переходу до ринкових відносин визначається необхідністю освоєння нового соціально-економічного і професійного досвіду. З одного боку – це потреба у нових професіях, які ще не мають коріння у професійній культурі суспільства, а з іншого – подолання стереотипів традиційних форм професіоналізації. Образ професії як когнітивної й емоційної освіти, певною мірою змінює систему загальних орієнтирів у суспільній та індивідуальній свідомості людей.

Взаємопов'язаність професійного й особистісного розвитку людини безперечна. В основі того й іншого лежить принцип саморозвитку, спроможність перетворювати власну життєдіяльність у форму індивідуальної особистісної творчої самореалізації. Вирішальним елементом професійного розвитку є відчуття свободи, з одного боку, та відповідальність за все, що відбувається і відбудеться, з іншого.

Значно розширити творчий діапазон майбутнього фахівця дозволяє поєднання спеціально-професійного і загальнокультурного компонентів навчально-виховного процесу, які реалізуються, зокрема, у культурологічній підготовці. Шіллер Ф. вбачав завдання культури в тому, щоб охороняти чуттєву й розумову сфери і захищати кордони кожної з них. Культура «повинна, по-перше, оберігати чуттєвість від втручань свободи, по-друге, відстоювати особу перед могутністю чуттів. Перше досягається розвитком здатностей почуттів, а друге – розвитком розуму», – зазначав він [8, с.156]. Саме культурологічне знання покликане певною мірою надолужити недостатність предметно-функціонального навчання та відсутність класичної гуманітарної освіти, що є нагальним для процесу підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз психолого-педагогічної літератури дає підстави для висновку про те, що основними психолого-педагогічними умовами успішного оволодіння професією є: сприяння самовизначенню й самореалізації кожного учня у всіх сферах життя через індивідуальний відбір, створення творчої атмосфери в колективі та встановлення в ньому культури спілкування, підвищення культурного рівня і забезпечення естетичних умов навчання. Культуротворча функція освіти передбачає формування у молоді інтересу до широкої освіченості та високого естетико-культурного рівня особистості.

Метою статті є дослідження специфіки роботи у сфері обслуговування; професійна підготовка фахівців цієї галузі повинна бути зорієнтована на формування творчого підходу до трудової діяльності; розвитку професійних комунікативних навичок; уміння переконувати партнера під час спілкування; формування вмінь орієнтуватися в культурологічній, художньо-естетичних і моральних ситуаціях; поводитись в житті відповідно до вимог, висунутих перед культурною, інтелігентною і професійною особистістю тощо.

Методи дослідження. У процесі дослідження використані такі методи: аналіз, синтез, систематизація та узагальнення результатів, спостереження, порівняння.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи професійну культуру особистості як гармонійну єдність діяльності інтелектуальної та емоційно-почуттєвої сфер свідомості, виділяємо у змісті професійної підготовки естетико-психологічний аспект. Методологічними засадами цього аспекту слід вважати:

- завдання формування творчої особистості з властивими їй культурою мислення, культурою почуттів і творчим началом;
- взаємозв'язок естетики й психології у вихованні особистості;
- вплив емоційно-чуттєвих (естетичних) чинників та інтелектуальні якості індивіда та його поведінку;
- сформованість ціннісної свідомості, яка ґрунтується на здатності особистості до самоаналізу;
- показниками рівня розвитку індивідуальної свідомості.

Однією з провідних характеристик працівника сфери обслуговування є вміння спілкуватися з клієнтом, партнером, колективом. Успішні контракти, складання угод і проведення переговорів багато в чому залежать від володіння культурою професійного спілкування.

Естетико-психологічна підготовка передбачає з'ясування теоретико-методичних питань, ключовим з яких є предмет зазначеної підготовки майбутніх фахівців для сфер обслуговування. В його основу покладено виховання професійної культури, в структурі якої значне місце належить естетичному вихованню. Рівень естетичної культури людини накладає відбиток на її поведінку і вчинки, тобто впливає на її психологічний розвиток. Саме тому варто поєднати естетичне й психологічне у процесі формування професійних якостей майбутнього фахівця.

Важливим аспектом естетико-психологічної підготовки є осягнення змісту таких понять як: психологічна підготовка та естетичне виховання; естетико-психологічна підготовка як засіб формування професійної культури майбутнього фахівця сфери обслуговування; комунікативні якості працівника сфери обслуговування; емоційно-почуттєва сфера та її вплив на професійну діяльність; самовдосконалення і творча самореалізація особистості у професійній діяльності.

З'ясування сутності названих понять дозволить окреслити зміст естетико-психологічної підготовки для майбутніх працівників сфери обслуговування та сформулювати завдання, які становитимуть її мету і полягатимуть у формуванні ціннісної свідомості особистості, що відображає як почуттєво-емоційне (несвідоме), так і раціонально-інтелектуальне ставлення людини до життя. Виражаючи специфічно-особистісне духовне ставлення до зовнішнього світу, його складові – споглядання, сприймання, емоції,

почуття – є сукупністю мимовільних актів свідомості, які інформують людину про довкілля на чуттєвому рівні й на цьому рівні керують її вчинками.

Найсуттєвішою особливістю ціннісної свідомості є її емоційність, без котрої не може сформуватися ціннісне ставлення до світу. Важливими передумовами останнього виступають: формування естетичних потреб, розвиток естетичних здібностей, збагачення емоційно-почуттєвого досвіду за рахунок вироблення адекватних потребам і здібностям умінь. Усі названі властивості проявляються передусім в діяльності особистості, зокрема, в професійній. Саме з цих причин естетико-психологічна підготовка особистості не може мислитися поза спілкуванням з мистецтвом як естетичним явищем, котре, за висловом В. Роменця, збуджує конкретну практику діяльності людини.

З огляду на це, сутність естетико-психологічної підготовки полягає у формуванні професійної культури майбутнього фахівця сфери послуг та його творчого розвитку. Зміст її складають два компоненти, умовність виокремлення яких пояснюється тісним взаємозв'язком: психологічний та естетичний. Теоретико-методичною основою першого є поняття психологічної підготовки, яка являє собою активізацію здатностей особистості для певного виду діяльності й спрямована на формування і закріплення стійких якостей, потрібних у певній діяльності, вміння користуватися своїми здібностями у певній галузі. Особливо важливою є така підготовка для професій групи «людина – людина». Здійснення психологічної підготовки відбувається через впливи на особистість шляхом розвитку її здібностей [5, с. 144-145].

Важливим моментом психологічної підготовки є психологічна мобілізація, яка спрямована на тимчасову активізацію можливостей особистості і має створювати її оптимальну психологічну орієнтацію на здійснення професійної діяльності. Передумовами психологічної мобілізації виступають високий інтерес до обраної професії, розвинуте почуття обов'язку, наполегливість і організаційна зібраність. Створенню таких передумов сприятиме застосування у процесі професійної підготовки фахівців методу нейролінгвістичного програмування, який допоможе навчитися: встановлювати особисті взаємини та поліпшувати їх; розвивати дар переконання; концентруватися на поставленій меті й спрямовувати всі зусилля на її досягнення; діяти з максимальною продуктивністю; керувати своїми відчуттями; позбавитися небажаних звичок, які заважають професійному зростанню; досягати взаєморозуміння з клієнтами, замовниками і колегами; творчо вирішувати проблеми, що виникають; ефективно розпоряджатися своїм часом [4, с. 12-13].

Перш за все, нейролінгвістичне програмування (НЛП) являє собою «революційний підхід до людського спілкування і саморозвитку» [4, с. 11]. Ефективні прийоми спілкування дозволяють не тільки досягати взаєморозуміння з оточуючими, а й активізувати ті розумові здібності, про існування яких людина навіть не підозрювала. Крім того, НЛП дозволяє цілковито особливим чином використовувати мову («лінгвістичне») для реалізації своєї мети. У книзі «Алхімія слова» Ян Парандовський писав, що серед здатностей людини є одна: «здатність відчутти, скільки сили причаїлось в слові і як цю силу можна зробити слухняною». Цей вислів добре ілюструє ексклюзивну роль мови у житті людини та її взаємозв'язок із психікою. Також, завдяки НЛП можна навчитися керувати станом власного розуму, психіки, приводити свої переконання і цінності у відповідність з бажаними результатами («програмування»). Тут доцільно згадати Ф. Шіллер, який ще у XVIII ст. шанував людину як творця. Мислитель, життя якого було тісно пов'язано з мистецькою діяльністю, далекоглядно визначив нерозривний зв'язок естетики і психології у розвитку творчої особистості, незалежно від її фаху. Формування такої особистості неможливе поза її естетичним розвитком.

Другий компонент етико-психологічної підготовки спирається на естетичне виховання як складову частину виховного процесу, що безпосередньо спрямований на формування й виховання естетичних почуттів, смаків, суджень, художніх здібностей особистості, на розвиток її здатності сприймати й перетворювати дійсність за законами краси в усіх сферах діяльності людини. Естетичне виховання орієнтується, насамперед, на виховання в людини гуманістичних якостей, інтересів і любові до життя в його різноманітних проявах [1, с. 119].

Естетика поведінки – риси прекрасного у вчинках і діях людини, в її ставленні до праці й суспільства, в її манерах, вигляді, у формах спілкування з людьми, що визначається інтелектуальним і моральним рівнем особистості. Систематичне виховання навичок поведінки, яка відповідає вимогам естетики, сприяє розвитку естетичних потреб і почуттів. У такому контексті сутністю актуальних потреб виступають почуття і переживання як відображення динамічних процесів. Враховуючи переклад слова «естетика» (сприймаючи, переживаю), І. А. Зязюн стверджує, що жодна сфера людського життя поза естетичним чинниками немислима, бо не можна уявити життєдіяльну людину поза сприйманням і переживанням [2, с. 106]. Реакція на те, що людина сприймає, панує над поведінкою й діяльністю. Отже, поведінка, а також успіх у будь-якій сфері діяльності, визначається суб'єктивними переживаннями:

- естетична свідомість як форма суспільної свідомості, що відтворює рівень естетичного освоєння світу, підвалинами якої Л. Т. Левчук називає естетичні почуття, котрі є підвалиною духовного ставлення до світу;

- естетичне почуття – духовне утворення, яке визначає ступінь соціалізації індивіда, рівень піднесення його потреб. Це почуття формується на органічній єдності зовнішніх і внутрішніх почуттів людини. Формування перших (зору, слуху, дотику) – це результат тривалої біологічної еволюції людини.

Внутрішні почуття (любов, ненависть, радість, смуток) свідчать про рівень людяності і культури. Ступінь розвиненості естетичного почуття суттєво впливає на характер і якість діяльності людини. У якості сутнісної характеристики особистості естетичне почуття накладає відбиток на будь-який прояв діяльності та духовного переживання людини. Естетичне почуття не тільки забезпечує гармонізацію зовнішнього світу через діяльність, а й збагачує внутрішній світ людини [3, с. 53];

- естетичний смак – одна з найважливіших характеристик особистого становлення, що відбиває рівень визначення кожної окремої людини і визначається як здатність особистості до індивідуального відбору естетичних цінностей, а тим самим і до саморозвитку. Людина, якій властиве почуття естетичного смаку, вирізняється певною цілісністю, тобто є особистістю, яка володіє індивідуальним внутрішнім світом із певними цінностями та уподобаннями. Цінність кожної особистості полягає в її неповторності і своєрідності. Інструментом творення такої унікальності, засобом її об'єктивації і суспільного самоствердження й виступає естетичний. Наявність естетичного смаку проявляється як відповідність внутрішнього й зовнішнього, гармонія духу й поведінки.

Естетичне виховання передбачає творчу самореалізацію особистості. Зростанню її творчого потенціалу сприяє опора на емоційно-чуттєвий досвід у поєднанні з глибокими знаннями у певній галузі. У такому контексті варто звернути увагу на визначення естетики як науки про вільний, самодіяльний вияв людських сил і здібностей у будь-якій професійній діяльності [5, с. 29].

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Виходячи із вищезазначеного, естетико-психологічну підготовку майбутніх фахівців сфери обслуговування доцільно розуміти як цілеспрямований процес активізації задатків і здібностей особистості з обов'язковим урахуванням здатності сприймати й перетворювати дійсність за законами краси, що здійснюється шляхом навчання й засвоєння технологій діяльності у сфері обслуговування та виховання й розвитку в майбутнього фахівця гуманістичних якостей, естетичних почуттів, прагнення до гармонії в житті на основі самовдосконалення особистості.

Як свідчить спостереження, подібний підхід до формування професійної культури особистості майбутнього працівника сфери обслуговування до теперішнього часу не мав місця як у теорії, так і в практиці професійно-технічної освіти. На нашу думку, естетико-психологічна підготовка фахівців цієї галузі є необхідною і перспективною в руслі підвищення культури обслуговування населення і репрезентативності держави в установах, пов'язаних з міжнародним сервісом. Це зумовлює потребу підготовки кваліфікованих працівників сфери обслуговування з високим рівнем загальної особистісної культури.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – Київ: Либідь, 1997. – 376 с.
2. Зязюн І. А. Естетичні засади розвитку особистості / Іван Зязюн // Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм: проблеми, теорія і практика підготовки вчителя – вихователя, викладача: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. / НПУ ім. М. П. Драгоманова. – К., 2005. – С. 8-17.
3. Левчук Л. Т. Естетика: підручник / Л. Т. Левчук, Д. Ю. Кучерюк, В. І. Панченко; за заг. ред. Л. Т. Левчук. – Київ: Вища шк., 1991. – 302 с.
4. Олдер Г. НЛП. Полное практическое руководство: вводный курс / Г. Олдер, Б. Хезер; пер. с англ. – К., 2001. – 231 с.
5. Педагогічна майстерність: підручник / [І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.]; за ред. І. А. Зязюна. – К.: Вища шк., 2008. – 376 с.
6. Психологічний словник / за ред. В. І. Войтка. – К.: Вища шк., 1982. – 213 с.
7. Роменець В. А. Психологія творчості: навч. посіб. – 2-е вид., доп. – К.: Либідь, 2001. – 310 с.
8. Шіллер Ф. Естетика / Ф. Шіллер. – К.: Мистецтво, 1974. – 391 с.

MARTYNENKO LYUDMILA

Institute of pedagogical education and adult education

AESTHETIC AND PSYCHOLOGICAL TRAINING OF SPECIALISTS IN SPHERE OF SERVICE

This article reveals the cultural function of education, which provides for the formation of young people as an interest in broad education, as well as a high aesthetic and cultural level of the individual. Aesthetic taste is one of the most important characteristics of personal development, reflecting the degree of definition of each individual and is defined as the individual's ability to individually select aesthetic values, and thus to self-development. Taking into account the specifics of the work in the service sector, the professional training of the specialists of this branch should be guided by the formation of a creative approach to work, the development of professional communication skills, the ability to convince the interlocutor, the formation of skills to orientate in cultural, artistic - aesthetic and moral situations, to behave in life in accordance With the requirements put forward before a cultural, intelligent and professional personality.

The article is to study the specific work in the service, professional training needs of the industry guidance on forming a creative approach to work. Aesthetic and psychological training of future specialists in maintenance advisable understood as a purposeful process of activating abilities and personality traits with the obligatory account the ability to perceive and transform the reality of the laws of beauty that is done by learning and learning technologies in business services and education and professional development in the future humanistic qualities, aesthetic feelings, the desire for harmony in life based on self-identity.

Aesthetic and psychological training of this sector of the economy is necessary and perspective in line with the increasing culture of public service and representativeness of state institutions related to international service. This leads to the need for training skilled service workers with a high level of total personal culture.

Keywords: *service, sphere of service, education, vocational training pedagogy, aesthetics, psychology.*

МАРТЫНЕНКО ЛЮДМИЛА*Институт педагогического образования и образования взрослых АПН Украины***ЭСТЕТИКО-ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА СПЕЦИАЛИСТОВ СФЕРЫ ОБСЛУЖИВАНИЯ**

В данной статье раскрыто культуротворческую функцию образования, которая предусматривает формирование у молодежи как интереса к широкой образованности, так и высокого эстетико-культурного уровня личности. Учитывая специфику работы в сфере обслуживания, профессиональная подготовка специалистов этой отрасли должна ориентироваться на формирование творческого подхода к трудовой деятельности, развитие профессиональных коммуникативных навыков, формирование умений ориентироваться в культурологической, художественно-эстетически и нравственных ситуациях, вести себя в жизни в соответствии с требованиями, выдвинутыми перед культурной, интеллигентной и профессиональной личностью.

Ключевые слова: сервис, сфера обслуживания, образование, профессиональная подготовка, педагогика, эстетика, психология.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Мартиненко Людмила Василівна – старший викладач вищої категорії, аспірант відділу змісту і технологій навчання дорослих Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

Коло наукових інтересів: професійна культура фахівців готельно-ресторанного сервісу, сфера обслуговування, міжнародний сервіс, етикет.

УДК 37.02 – 371.14 –165

Мерзлякова Олена

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих

КАТЕГОРІЯ ДОСВІДУ В ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ ВЧИТЕЛІВ

Публікація є спробою узгодження категорії «досвід» з іншими ключовими категоріями педагогіки – знання, навчання, інформація. Показано, що досвід «традиційної освіти» не може подолати ті виклики, що ставить перед вчителем інформатизоване суспільство. Автор знайомить з результатами апробації переліку VALUE для вивчення актуальних напрямків післядипломного навчання вчителів.

Методика самодіагностики містить такі ключові показники (компетентності): творче мислення, критичне мислення, етичне обґрунтування, глобальна навченість, інформаційна грамотність, інтегративна навченість, сформовані навички навчання протягом життя, вирішення проблем, робота у команді, управлінська компетентність, психологічна культура. Кожна із зазначених компетентностей включає 5-6 складових. Методика була апробована на вибірці вчителів м. Києва та Харкова. Також вчителі оцінювали потребу у розвитку за тим самим переліком компетентностей. На основі аналізу результатів діагностики піднято проблему надбання вчителем нового досвіду вчителювання.

Ключові слова: післядипломна педагогічна освіта, компетентності, досвід, педагогічний досвід.

Постановка проблеми. Нові умови діяльності освітньої галузі в сучасному інформатизованому суспільстві висвітлили нові акценти в професійній діяльності вчителя. Досвід, набутий вчителем за часів оволодіння професією та звична діяльність в форматі традиційної освіти, не завжди дає освітянину підґрунтя для вирішення викликів сьогодення. Крім того, сама категорія досвіду набуває нового значення в контексті трансформації освітніх стратегій.

Аналіз актуальних досліджень. Категорія досвіду не є новою для понятійного апарату педагогічної науки. Російський дослідник С. В. Христофоров відзначає використання категорії досвід в різних педагогічних системах, починаючи від Я. А. Коменського (навчання, що побудоване на чуттєвому пізнанні, створює первинний досвід взаємодії з предметом), продовжуючи ідеями Ж.-Ж. Руссо та Л. М. Руссо [8]. Серед українських дослідників категорію «психологічний досвід особистості» активно розвивав та впроваджував на теренах української педагогічної науки І. А. Зязюн. Вчений розумів психологічний досвід як важливу компоненту Я-концепції особистості [1, с. 10]. Категорія особистісного досвіду є чи найважливішою категорією філософії освіти Дж. Дьюї. Філософ-педагог розуміє особистісний досвід як знання, що допомагають вирішити проблеми особистісного росту, способи діяльності, самостійність мислення. Розгляд освіти крізь призму досвіду учня дозволив Дьюї дійти наступних висновків: 1) особистість й характер важливіше шкільних предметів, тому прогрес не в послідовності навчальних предметів, а у розвитку нових налаштувань до досвіду; 2) освіта має базуватись на актуальному і життєвому досвіді кожної людини, а науковий досвід має створювати можливості для зростання й розвитку досвіду; навчання має базуватись на дії, яка детермінована певною сферою діяльності з його умовами [2]. Висунуті ще у першій половині минулого сторіччя ідеї дослідника знаходяться у резонансі з сучасним розумінням освітніх засад. Такі засади сформулювала Д. Герштейн, яка дослідила особливості сучасної освіти й склала таблицю відмінностей освіти 21 сторіччя від традиційної [9].

Мета статті. Співставлення категорії «досвід» з іншими ключовими категоріями педагогіки – знання, навчання, інформація – та обґрунтування важливості отримання вчителем персонального досвіду педагогічної діяльності в освітніх умовах сьогодення.